

Použití perfinovaných známek Hradčany na přelomu let 1918/19

V seriálu článků Kapitoly z exponátu Jiřího Škalouda ve Filatelii 2013/1 až 4 se Jaroslav Maleček zabýval popisem zajímavých celistvostí s raným použitím známek emise Hradčany na konci roku 1918 a začátku 1919. Používání firemních perfinů, jako ochrany známek a dalších cenin před odcizením, bylo v té době značně rozšířené. Filatelisté ale považovali takto označené známky za poškozené, a tak se o ně nezajímali a často je dokonce ještě vyhazovali. Perfinované známky a doklady s nimi proto můžeme většinou považovat za filatelisticky neovlivněné. V návaznosti na zmíněný seriál jsme se proto zaměřili na tento druh materiálů z prvních měsíců nově vzniklého Československa.

J. CHUDOBA, V. MÜNZBERGER

První známky emise Hradčany vyšly 18. prosince 1918, a to v hodnotách 5 a 10 haléřů. Do konce roku je následovaly ještě známky 3, 20 a 25 haléřů. J. Maleček realisticky uvádí, že jakákoli celistvost z prosince 1918 a ledna 1919 (zejména z jeho první poloviny) je vzácná a vyhledávaná, přitom dokladů zjevně nefilatelistického původu je ještě výrazně méně. Nepřekvapuje proto, že perfinů či dokladů s nimi z tohoto období mnoho nenacházíme. Přesto jsme několik úspěšných nálezů zaznamenali. Velkým překvapením bylo nalezení známek s perfinem a čitelným razítkem z roku 1918. Jde o tři různé perfiny, z toho jeden je dokonce znám na více hodnotách.

Prvním z nich je perfin „LN“ používaný vydavatelstvím Lidových novin v Brně. Ty zastávaly výrazně pročešské názory, a tak lze předpokládat, že se vydavatelství snažilo získat nové poštovní známky co možná nejdříve. Na prvním obrázku jsou perfinované známky v hodnotě 3 a 5 haléřů. Všechny byly použity na poštovním úřadě Brno 2: známka 3 h 30. prosince, známky 5 h dokonce již 23. prosince (tj. již 5 dní po vydání známek). Nepochybně šlo o nefilatelistické použití a lze je považovat za velmi vzácné exempláře.

S ohledem na vysokou četnost korespondence, vydavatelství používalo perfinovací strojek s více monogramy (šlo o tzv. multiperfiny); v popisovaném období byl již značně opotřeben, takže perfiny byly vyráženy jen částečně. Čtyřpáska známky 10 h použitá 14. ledna 1919 obsahuje významnou část z celého multiperfinu a jistě se tak řadí mezi zajímavé doklady z té doby. Za pozornost stojí, že razítka na poště Brno 2 nebyla ještě v té době „znárodněna“.

Další je perfin „P-S“ použitý na známce 10 h Hradčany, firmy Meva, a.s. pro průmysl kovovým zbožím, Praha-Smíchov (proto monogram P-S). Den v dataci razítka není zřetelně patrný, mohlo jít o 28. nebo 30. XII. Pro nás je ovšem důležité, že prosinec 1918 je celkem dobře čitelný. Za ukázkou děkujeme V. Havlovi.

Třetí perfin použitý v roce 1918 na známce 10 h Hradčany je „Z.O./L.B.“ Jde o nepřilíh běžný perfin, který používala Zemská oděvna – Landes Bekleidungsamt v letech 1916 až 1919. Činnost této instituce zřejmě souvisela s válkou. V pozdějším období proto již perfin není znám. Na obrázku je pohlednice odeslaná 30. prosince, opatřená razítkem vlakové pošty Jičín – Praha. Ze sdělení vyplývá, že šlo zřejmě o zneužití perfinované známky pro soukromé účely. Přesto jde o zajímavý doklad raného použití perfinované známky Hradčany a zároveň pozdního použití tohoto perfinu.

Z dosud nalezených dokladů vyplývá, že perfinované známky emise Hradčany se v prosinci 1918 a lednu 1919 vyskytují zřídka a častěji se začaly používat teprve ke konci února 1919, a to nejvíce na balíkových průvodkách, kde je lze nalézt i v kombinaci se souběžnými známkami rakouského původu. Smíšené frankatury s perfiny na dopisech jsou ovšem velmi vzácné.

Ukázkou mimořádné celistvosti se smíšenou frankaturou nám před časem (jako reakci na Malečkův seriál) poskytl Vilém Reichsfeld, rádii ji dnes zařazuje-

me. Jde o doporučený dopis firmy A. Kalla ze Šmídeberku (dnes Kovářská) z 26. února. Firma se zabývala výrobou rybích konzerv a v té době zde působil zájemnický poštovní úřad. Neobvyklá frankatura v celkové výši 45 h (20 + 25 h doporučné) je tvořena třemi známkami 3 h Hradčany a třemi souběžnými známkami 12 h Císařská koruna. Všechny známky jsou opatřené perfinem „A.K.“ Od této firmy, jako od jedné z mála užívajících perfiny, známe několik dalších zajímavých smíšených frankatur.

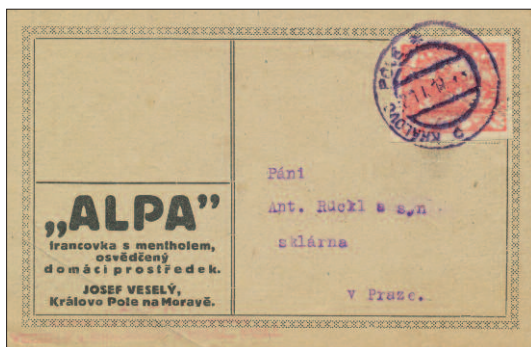
V další části uvádíme několik nepříliš častých ukázek celistvostí z ledna 1919.

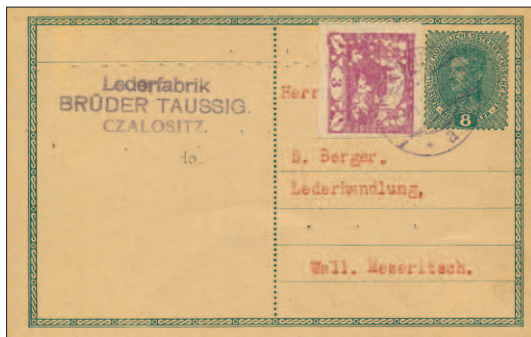
Lístek s perfinem „L&K“ pražské firmy Langer a Kollar zabývající se velkoobchodem s uhlím z 16. 1.

Přední strana dopisu vyplaceného smíšenou frankaturou 5 h Hradčany + 15 h Karel z 20. ledna. Dopis byl odeslán brněnskou První všeobecnou pojišťovnou proti úrazům, která používala perfin „E.U.“

Lístek firmy ALPA, vyrábějící známou francovku, s perfinem se shodným monogramem byl odeslán 21. ledna z Králova Pole, dnes části Brna.

Rakouský korespondeční lístek 8 h Karel dofrankovaný 3 h Hradčany (tedy přefrankovaný o 1 haléř) odeslaný 31. ledna z Czalositz (Žalostice). Perfinem „B.T.“, který používala továrna na kůže Bratří Taussigů, byla opatřena pouze známkou 3 h Hradčany.

Lze předpokládat, že ve sbírkách se vyskytují další zajímavé doklady, které dosud unikaly pozornosti a majitelé si jejich mimořádnost snad ani neuvědomili. Pokud nám poskytnete jejich vyobrazení, rádi je uveřejníme. ■